

YÂ KEBİKEÇ

Cavit Orhan Tütengil

İnsanoğlunun iç dokusunu meydana getiren "atki"lerden biri de belli bir çözüm yoluna vararak "huzur"a kavuşmaktır. Önemli olan, çözüm yolunun doğru olup olmaması değil, bizim onun doğruluğuna inanmamızdır. Geçen yüzyıllarda olduğu gibi günümüzde de dirliğe kavuşmayı sağlayan inanç düzenleri, "formül"leri eksik olmamıştır. "Yakebikeç" de bunlardan biridir.

Muzaffer Gökman'ın yeni kitabında belirttiği gibi bu anlamsız söz "Şark yazmalarının genel olarak birinci sayfasında... bulunur. Bir nev'i tılsımı andıran bu yazıdan kitapta birkaç tane olması da mümkündür. Süryanice olması düşünülebilen bu yazıyı taşıyan kitap, bir nev'i sigortalıdır. Bu işareti gören kurtlar, çeşitli parazitler kitaba yaklaşmazlar. Hakikatle ilgisi olmayan bu tılsım...", (Bk. *Evimizin Kütüphanesi*, İstanbul 1966, s. 43).

Eski Doğu yazmaları ile ilgili olanlarca bilinen ve kurtların kitaba zarar vermesini önleyeceğine inanılan "bu tılsım" huzura kavuşmak için insanoğlunun giriştiği zorlamalara bir örnektir. Kurtlar, "Yakebikeç" yazısını da yemiş, fakat gene de bu söz Doğu yazmalarından eksik olmamıştır. Her ne kadar basım araçları

yazma kitap çağını kapatmışsa da "Yakebikeç" düzeni hayatımızın başka alanlarında hâlâ sürüp gitmektedir. Alfabesizimizin olduğu kadar ileri aydınımızın da dünyasında boyutları kişisel ve toplumsal arasında değişen bu düzenin kalıntıları vardır.

Bir anlamı olmaması gerektiğini bile bile "Yakebikeç" sözünün anlamını aradım. En çok bel bağlanan Süryanice olması ihtimalinin, bu dilde (ç) sesi bulunmadığı için boşa çıktığını gördüm. Olayımızda önemli olan "söz"ler, "kavram"lar değil, çağlar değiştiği halde aynı kalan, işlemekte devam eden şu mekanizmadır: Bir yanda "kitap", öte yanda "kurt" vardır. Kitap kurdu, adı üstünde, kitabı yemek ister. Kitabı korumak ise gereklidir. Bu durumda iki yol karşımıza çıkar. 1) Kurdun kitaba zarar vermesini önleyecek **bilimsel** çözüm, 2) Kurdun kitaba zarar vermeyeceğine bizi inandıran tılsım ya da büyü yolu.

Sonuç meydandadır. Bilimsel çözüme varan toplumların ve kafaların "Yakebikeç" safsatası yaratmalarının gereği yoktur. Fakat gerçek çözüm yolu bulamayanlar dirliğe kavuşmak, toplumları dirliğe kavuşturmak için ikinci yola başvurmak zorundadırlar. Çünkü ikisi de

gerçek olan "kitap" ve "kurt" ilişkisinin bir çözüme bağlanmadan açıkta bırakılması "huzur"u imkansız kılar. Tedirginlikten kurtulmak eğilimi ise iki yoldan birine sapmayı gerektirir.

Yatırlardan medet uman bir köylüyü, çocuğunun veya öküzünün sağlığı için "muska" yazdırırları düşününüz. Bazılarının hafife aldığı, küçükseyip geçtiği bu olaylar bende saygı uyandırır. Nedenine gelince, iki olay arasında bir bağ kurulmuştur ve köylüyü böylesi bir çözüm yoluna iten koşulların sorumlusu o değildir üstelik. Doktora ve ilâca ulaşamadığı için, yöresinde baytar bulunmadığı için çaresizlik, onu bilimsel çözüm yolu yerine akıl dışı bir umuda sürüklemiştir. Sağduyusu ile olsun, doğru çözüm yolunu bilmektedir. Yeter ki, onu "Yakebikeç" düzeninden kurtaracak bir ortam, bilgi ve iktisat düzeyi yardımcı olsun.

Yöneticiler ve aydınlar katına gelince işin renginin değiştiği görülür. Bir iktidarı sürdürmek, kişisel çıkarlarını güven altına almak için bu katta olaylar başka türlü tezgâhlanıp "Yakebikeç" ayağına sürülür. Çaresizliğin dürtüsüyle akılcı çözüm yolunun dışına düşen "köylü"nü yerini, doğrusunu bile bile olayları çıkmazlara sokan "aydın" kişiler, çok okumuş politikacılar alır. Değişmeyen tek şey "kitap" ve "kurt" me-

kanızmasında karşımıza çıkan ikinci yoldur. Tumturaklı sözler, "haması" nutuklar ve insanı ağırlığı altında ezen büyük kavramlar "Yakebikeç" yoluna paravanlık eder. Ünlü "Kral çıplak!" meselindeki gibi, kişisel çıkarı yolunda görülmedik kumaştan kral giysisi diken "terzi"nin oyununu bozan, hakikatları dile getiren gerçek aydınlara da "onuncu köy"de buluşmak düşer.

Bugünlerde çevremizde yoğunlaşan, aklın sesini kısmak için bin dereeden su getirmeye koyulan, "kanun diye, kanun diye" yasaları zolamaya çalışan zihniyet, bilineni tekrarlamaya niyetlenmektedir. Önce "umacı"lar yaratıp arkadan özgürlük adına "temel hak ve hürriyetler" bir süre rafa kaldırılabilir. Fakat kitap-kurt örneğinde olduğu gibi, doğru teşhislerle gerçek nedenlere inip bilimsel çözüm yolları getirecek yerde "Yakebikeç" cinsinden tılsımlara sarılmakla hiç bir şey değişmez.

Toplumumuzun her kesiminde karşımıza çıkan bunalım belirtileri temeldeki sancılara akılcı çözüm yolları bulunmadan ortadan kaldırılamaz. Türkiye'yi, üzerinde kocaman bir "YAKEBİKEÇ" yaftası bulunan kitap sayfasına benzetmeye kimsenin hakkı yoktur.

Mart 1967 (Yeni Ufuklar)